

УРЕДНИК ЉУБОМИР МИЦИЋ

REVUE INTERNATIONALE ZENITISTE ET DE L'ART NOUVEAU

B E L G R A D E

REDACTION ET ADMINISTRATION - „ZENIT“ ZAGREB S. H. S. 10 PLACE DE STARTCHEVITCH

GOD. III. NO. 24. - MAJ - 1923.

zenitizam bori se za balkanizaciju evrope

papiga i monopol „hrvatska kultura“

Ljubomir MICIĆ

»hoćemo da ostanemo Evropejci, — makar i u poslednjoj klupi evropske civilizacije« — (»Obzor« 13. Aprila 1923.)

»Pre smo bili avangarda evropske kulture, a sada nastoje da budemo arijegarda balkanske nekulturne« (Voda hrvatskoga naroda)

Možda nemaju svesti žutokljune papige, da su automati bez volje i autodiscipline. Sigurno nemaju svesti o tome, da automatski t. j. ne svojevoljno, bez duhaduše vrše stanovite funkcije, koje ne rezultiraju iz subjekta nego su samo mehaničke posledice vanjskih objekata. Pa kad ima takovih životinja »niže vrste« (veran sam naučnom rečniku!) koje nisu svesne, da automatski izgovaraju naučene reči odnosno misli svake okoline u kojoj dulje vremena živu, onda je razumljivo, da takav tip mora postojati u daleko razvijenijoj meri kod životinja »više vrste« — napr. čoveka ili ljudi.

Papiga sigurno ne govori zato što mora da govori nagonski ili ima nešto da kaže, nego za to, što je njezin »govor« samo automatska posledica nečije okoline i nečije dresure. Majmuni se ne voze cirkuskom arenom za to, što im je bicikl nužno pomoćno sredstvo bržeg saobraćaja, nego za to što su dresirani, imajući predhodno imitujuću sposobnost, da automatski izvrše tu spomenutu ili koju drugu radnju. Moć imitovanja kao i oponašanja svakako su emanacije drugog stepena, pošto su tek vanjske refleksije. Protivno, moć stvaranja je emanacija prvog stepena, pošto je uvek originalna unutrašnja concepcija.

Ljudi, neizmerno tašti i oholi ljudi, članovi »više vrste« životinja ne čine izuzetka ni od majmuna ni od papiga. Ima tako jedna sekta ljudi, rimokatoličke veroispovesti koja sačinjava jedno hijerarhijsko pleme pod imenom Hrvati. Oni geografski nastavaju zapadnu granicu Balkana a zabunom svrstaše ih drugi i medu Slavene. Zabluda! Pošto se na granicama uvek govori mnogo i koješta, čuo sam često klepetanje o t. zv. — »hrvatskoj kulturi«. Ja ne budi len, mnogo sam se trudio (pošto sam upoznao i neke druge) da upoznam to čudo nevideno — »hrvatsku kulturu«. Ali rekoše mi, pošto je ta »kultura« hrvatski monopol, da moram najpre tražiti zavičajnost »kulturnog centra« i »evropske prestolnice«, jer kao Srbin ne mogu se tako jeftino i lako grejati na suncu »hrvatske kulture«. Dobro — sve sam učinio tako. Brzo zatim, razočaran i gnevani, pošto sam bio baš latinski prevaraen (posledica Rima i Vatikana) odmetnuo sam se u buntovnike — zenitiste. Stojeći čvrsto na repu zapadno-centralne Evrope, na zapadnoj granici divnog zenitističkog Balkana govorio sam ovo: kultura nije

papiga! kultura je stonoga; ili još bolje: kultura je vileni konj. Kultura je porodica genija ali ne imitatorskih majmuna! Kul.... Tu.... Ra.....

Možda ovi mali ljudi ni ne znaju, da mnogo ponavljanje reči gube svoj prvočitni smisao. Tako jedna te ista reč, u raznim intervalima vremena, na raznim mestima, ima razna značenja, a sačinjava i više pojmove. Možda ovi mali ljudi ne znaju, da je leteća papagajska reč »kultura« doživela nekoliko izdanja — od prvočitnog značenja obrade zemlje ili tla do pojma o najvišim tekovinama ljudskog uma i ljudskog stvaranja. Možda ovi mali ljudi ne znaju, da je latinska reč »kultura« profanisana (u njihovim ustima najviše!), pošto je zlorabljenja kao monopol (dokaz neslavenskog egoizma!) i kao maska za niske i najnemoralnije ciljeve. Nekada, merilo za kulturu bila je oranica, zelena detelina ili vreća dukata, a danas kultura je znak veličine srca, visine duha i širine duše. Danas je merilo kulture pesma, slika ili film, radiotelegraf, električna struja, zenitizam — pa makar to izgledalo paradoksalno i glupo. Ali i glupost ima pravo na život, pošto je glupost zagarantovani i najbolji uslov samoodržanja. Na glupima svet ostaje!

A to je sigurno, pošto smo utvrdili, da papige nemaju svoje volje i nisu svesne svojih automatskih emanacija. Tako sigurno, kao što uopšte ne postoji nikakova hrvatska kultura, pošto nema nigde individualnih odnosno originalnih osnova koji uvetuju takav jedan species. Pridimo malo bliže tom vestačkom blefu i fantomu, koji je imitatorski sastavljen iz sledećih evropskih otpadaka: 1.) nešto crkvene gotike Benedikta XV. — 2.) nešto upeglanih frakova Wiener Mode — 3.) nešto skuvanog asfalta od običnog koksa i katrana — 4.) nešto kompilovanih stihova od sve četiri strane sveta, po starosti između XVI.—XIX. stoljeća. — 5.) nešto bečkog propalog kulturtregerstva. — 6.) nešto prepisane filozofije isključivo nemackog specialiteta. — 7.) nešto sušičavog žurnalizma srozanih daka i literata — 8.) nešto nakazne arhitekture à la Viribus-Unitis. — 9.) nešto neotmenih malograđana, koji kvitiraju svoju »kulturu« naglašavajući: ja nisam iz Makedonije. — 10.) nešto mondrenih barova koji sačinjavaju »velegrad« evropske degeneracije. — 11.) nešto urodene ograničenosti koja je oplođena ropskim i farizejskim savijanjem grbača kod pozdrava. — 12.) nešto frazerske ukradene »čovječnosti« koja sakriva u sebi strah i nečovečno srbožderstvo. — 13.) nešto »nauke« koja se kreće van života a deluje kao grčevi u stomaku. Tako do broja 100—1000. Sve je to otpadak i prirepak raznih tudihi »kultura«, koje su pretrpele svoj poraz i slom u svetskom ratu a skupnim imenom zove se takav vašar — eklekticizam!

Bilo bi možda ovde vrlo nezgodno zapitati u ime »hrvatske kulture« — što su radili hrvatski pesnici napr. za vreme rata, koji je voden protiv čovečanstva, protiv Slavena, sa Hrvatima i protiv Hrvata? Što su radili hrvatski univerzitetski profesori i naučnici? Svi jedno te isto! Sluganili! Ni jedan glas protesta, bune ili revolte! Pevali su ropske himne i pišali hvalospeve austrougarskim deneralima i vojskovođama. Sve je bilo spokojno u ime velike velike »hrvatske kulture«. Što danas rade ti isti hrvatski pisci i naučnici, što predstavljaju »kulturu« Hrvata koji još juče nisu imali najprimarnijeg atributa kulture — političku slobodu. Ni jedan glas protesta, bune ili revolte! Oni zdušno i podmuklo sarađuju na obaranju bez svoje muke zasluženih kulturno-političkih tekoćina, oni strastveno sarađuju u najslabotinijem atentatu na kulturu časti, srca i duše, koja znači mnogo više nego sve krvate »domaće tvornice rublja« ili homoseksualne pidžame »Engleskog magazina«. Oni sadistički uživaju i podupiru vodu »naroda«, čija je politika rezultat samo jedne nekulturne, politika koja je osnovana s jedne strane na mržnji i gramžljivoj egocentričnosti jasnog budalizma a s druge strane bazira isključivo na nekulturnim uvredama i pogrdama najkulturnijeg na Balkanu — srpskog stvaralačkog naroda. Zapamtite: mi nismo Hristosi i ne ćemo dopustiti, da ljudi do kraja popljuju i razapnu »kulturne« barabe!

I najravnodušniji prema političkim mišljkama i šoveno-nacionalističkim smicalicama mora u ovim časovima najveće hrvatske reakcionarnosti i degeneracije da se buni, da revoltira u imaginarnom »kulturnom centru« baš u ime kulture, u ime čovečje časti — u ime onih Srba, koji su u prilog kulture (obešaćene po hrvatskim pelivanima), dali sve ujedno i za legiju umišljenih regionalnih i patoloških puzavaca. Bunim se i ja kao čovek u ime onih, koji su pred celim svetom zasvedočili kulturom ljubavi i heroizmom srca veliki energetički imperativ i neosporno čovečansko pravo svog kulturnog a po tome i političkog vitaliteta.

Daleko sam od toga, da veličan uopšte našu kulturu. A ne želim se upuštati niti u poređenja niti u nizanje činjenica što je vrlo lak posao. Ali nije zgorega da opet spomenem: kako je Srbin Nikola Tesla otkrio čovečanstvu telegrafiju bez žica a električno oko čeka u pripremi triumfalnu primenu u životu zemlje. (Ovo je dosta da izleći bolest »cultura croatiensis«). Ali, da se jedna fikcija jedna obmana, jedna proračunana papagajska laž kao što je »hrvatska kultura« nametljivo i nama veša oko vrata kao katanac ili kopac vešala od istovetnih ljudi i da se bezobrazno suprotstavlja nekoj srpskoj »nekulturi« — to mi ne ćemo ne samo za to, što smo ubedeni da su Srbi kulturno nadmašniji i sadržajniji za pedeset zagrebačkih katedrala od Hrvata i po svojoj starini i po savremenosti, nego i za to što smo željni da istinski čovečno i stvarno sudelujemo tek u stvaranju nove čovečanske kulture. Za to ćemo se odlučno braniti od suradnje mediokriteta i podlih nametljivaca i centralno-evropskih brabonjaka, kao što su to zenitisti i dosada činili. U ime kulture i naše mlade rase tražimo, da se ovo patološko mahnitanje što pre zaulari, pošto preći svaki kulturni progres. Mi smo dovoljno prečistili te leteće pojmove kulture i civilizacije, ali uistinu, nismo nigde u istoriji našli primera, da bi se negativnost i destruktivnost nazivali kulturom te nevaljalo lakirano kulturom a lišeno svih etičkih osnova, ili degeneracija nazivali civilizacijom. Mi nigde nismo našli, da bi u evropskoj kulturi (pa ni u poslednjoj klupi!) koja je gotovo sinonim bele rase, postojala i neka bezgrešna devica »hrvatska kultura«. Naprotiv, dobro znamo, da je svet podeljen samo u nekoliko kulturnih sfera, da postoji osim evropske, kineske, indijske i arapske kultura. Sve je to starije od otrcanih »hiljadu godina hrvatskog kraljevstva«. Neke su aktivne a neke su samo muzejski rezervat

ili relikvija. Tako, mi nadalje znamo, da je Aleksandar Veliki Makedonski bio Balkanac (zato je i mogao raseći Gordijski čvor!) i da je prva kultura Evrope rođena u Heladi. Sve to na mrskom Balkanu, čiju elementarnu snagu čuva još i danas srpski barbarogenije u svom velikom srcu i bistrini uma. Baš na Balkanu postavljena je nekada prva kulturna granica između Evrope i Azije. Sve mi to znamo. A trebalo bi, da to naše znanje preuzmu i »evropske« papige, pošto bi time u korisnije mogle upotrebiti svoj inferiorni i snobovski automatizam. Evo, tu leže sva naša istorijska, progresivna i etička prava, da su protstavljamo srpski konstruktivni balkanizam destruktivnom hrvatskom »evropeizmu«. Balkanizacija Evrope, naš je poziv i zapoved. Balkanizam je prasnaga dnevnog ognjišta prve evropske kulture, te kao sinteza mladoga divljega slavenizma i zrelih plodova klasičnog helenizma, pobedićemo duhovno u budućnosti snažnije, nego fizički u prošlosti i sadašnjosti. Srpski prilog čovečanskoj kulturi biće neosporno označen žigom rasne balkanske kulture i nove balkanske civilizacije. A »hrvatska kultura«?

»Urraa!

Obesićemo vašu perverznu kulturu
Za ženske šešire u javnim kućama
Baš kad budete u položaju puzavaca
I smejati se: ha ha ha ...«

»Hrvatska kultura« je vanbračno dete nenaravnog braka dresiranog majmuna i papige, čije je pravo ime i adresa — preuzvišena gospoda Politura Imitacija de Kultura, Zagreb. »Hrvatska kultura« je šwindl i veštačko nasledstvo onih, koji još i danas čuvaju nedjeljivost krune Sv. Stjepana. »Hrvatska kultura« je ljupina ili mučak — svejedno — kako hoćete!

sing-sing jašemo himalaju

Ve POLJANSKI — Zagreb

Autotaksi biće rekordno brze obiteljske grobnice 1000 kilometara u minuti. Verujte.

Banke biće klanice, mozgovi prsnuće u horizontalan pepeo sarkofag.

Jašemo na oblacima da hvatamo vasionske zlatne ribe.

Vesele doktrine rasuše smehove u bolesni zvižduk lokomotiva.

Plamenovi riknuše razorno u sumrak balavih univerziteta.

$2 \times 2 = 4$ — evo vam vaše Dona Logike.
Ubi ravno vas po čelu.

Nismo ni mi ubudale sipali slane stihove!

Među nogama prošlosti cvale su orgulje u seni crnih mantija.

Ritam paklenih novčarskih laži trese dušama našim.
Pa čemu onda da usta naša ne zatrube veselje na Ekvatoru.

Rušiti kameno groblje pasjih ulica i fabrika korzeta.
Trista mu eruptivnih stihova.

Advokati su rastegnuli njuške u smehove.
Za grobovima jauču justificirani kao tvorničke sirene.

a a

Grobnice nisu lađe kojima se ulazi u crveno more
organj.

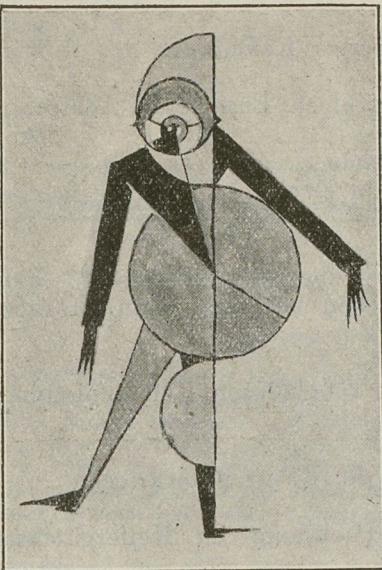
Duboko je zasekla ranu halapljivost bestijalna
i otrovna u čovekovo telo!

Pazite
Mirno san snevala tri pesnika luda

Lava miriše
Sviraju antene smrtne skokove zelenih semafora

Stravom raskidani izleteće vagoni iz ovih tračnica
HRSS-K

Ni kost na kosti od vas ostati neće **VI**
 neće
 Svi što vas oko naše besom ošinuti može
 Klin zabijati klin
 Uže gvozdeno teladi neboderskoj neka je plata
 Klin
 Klin
 U Indiju plivati na Himalaju zajašiti drsko
 Lajati probuđenje zaspalim milijunima pod teretom
 sunca.
**sing
sing
sing } singapore**

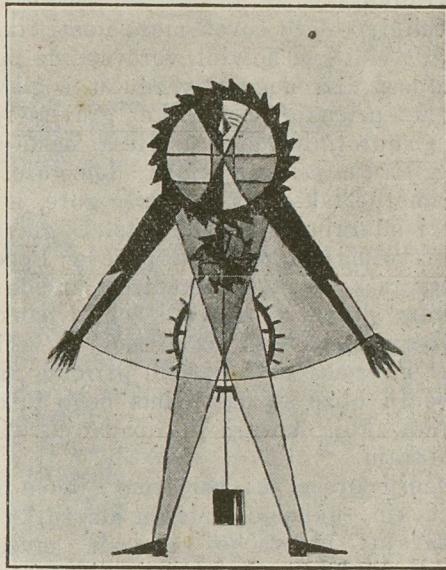

Јосиф Клек — Београд

КОСТИМИ

ЗЕНИТИСТИЧКО ПОЗОРИШТЕ

le théâtre
zenitiste

Josif Klek — Belgrade les costumes

souffrances d'émail

Céline ARNAULD — Paris

Dévorante la soif qui descend en clair de lune sur le reposoir-lagune au rythme des marées! Là nous avons retrouvé l'inondation de l'arlequinade céleste en bateaux de givre, l'inévitable drame féerique en gestes inassouvis, et un tableau vert de lune. Nous sommes libres et pourtant nos chaînes suivent le mur d'orgueil en cortège de sortilèges; fascinés par la prière de la nichée mi-close nous plions l'échelle sous-jacente en monumental regret.

Tout au fond de ma tristesse s'entrechoquent de grands mouvements de clair-obscur et de claire-joie. Les guitares dressent l'oreille aux mystères de nos palais, et les pianos mécaniques irisent les cabanes soyeuses autels des vers à soie.

Le ciel envoie son messager de nacre glissant sur ma portée de chagrin, vers le paradis du cassis et des boissons brûlantes et dévorantes comme des blessures. O l'immensité de ces descentes de brume que nous déguisons en mensonge pour griser nos fantaisies! L'abolition de toute une lignée de vers à soie follets! Leur musique chiffonnée et imprévue en architecturale mélodies ouatées comme des nids de sarsoine, amuse nos sentiments.

Mais quand les vers luisants aux nerfs cassés par la brise des coeurs agitent leurs collierettes de diamant sur le sommeil et l'affaissement des esprits, la nuit investit la ville de ses régiments d'archers. Les maisons s'endorment sur l'ombre des passants, peu à peu les lumières montent en clair de lune, nerveuses et soumises, puis le romflement général s'anéantit dans un adagio de danse la ville a mis sa sourdine d'ébène.

ZENIT No 23

LOZOWICK: Crtež — MAJAKOVSKI: Prolog »Misteriju Bufu« — POLJANSKI: Ustaj — MIĆIĆ: Radio-film i zenitistička okomica duha — BEHRENS: Die Dollar-Arie — MIKAC: Kontraveba-gospodija — POLJANSKI: Gewehre lachen — Lj. M.: Filmografija. MAKROSKOP: Arhipenkov poziv u međunarodno društvo novih umetnika — Nova umetnost — repova ili repista — Iz ostavštine A. G. Matoša? — Knjige — Časopisi — Traži se redakcioni saradnik i dr.

L'aube chaque fois me surprend interrogeant les somnambules au cœur blessé, par des rayons de brume et ma vie nocturne s'achève vendangeant le péril et la souffrance d'émail.

Les vers luisants s'étirent et meurent sur ma chanson.

РИМСКИ БУНАР ГОВОРИ

Петар ТИНТОР — Београд

Какова је била прошлост Римљана Грка и Турака

То ми добро зnamо чак и у сну

Живот наших кућарака незнамо на јави

Давно пре него смо познали друге

Ми смо презрели себе

Био је Неро Наполеон и Петар Велики

Били су Помпеји Сан Франциско Македонија и Бела Србија

Ми још нисмо били

Римски бунар под брзим стопама Дунава

Још увек за будућност чува крваво млеко Београда

Срчите децо

Сишите земљу али не питајте

Откуда смо дошли

То незнамо болан браћо гордива

Где смо били и када су нам кидисали живот

Заборавите

Где ћемо бити сутра

Када ће потомци ходати нашим стопама

Незнамо

Путујте далеко

Ми дивљамо пјани од Ђурђевих, уранака

Из дубоких, балканских бунара

Точи се наше млеко

Наша крв

Наше успеније.

zenitizam бори се за нову балкански уметност

360 : 180 = 0

Marijan MIKAC — Petrinja

Čovek je putnik.

Znanost bi htela uzeti monopol za prevoz putnika. No kabinet teraju u sušicu.

Filozofija bi rado da vam dade krila da preletite. Na koncu vam pruža revolver da se ubijete.

Religija hoće i trutove i genije i idijote u jednom automobilu prevesti u raj. No automobil ne može u vazduh.

Umetnost jedina vodi čoveka gore, i drži kontakt sa dole.

Ne znanost — za nju trebaju živeci od kamena.

Ne filozofija — tu je potrebna veština: držati noge u vazduhu.

Ne religija — tu čovek mora imati fiksnu ideju: Mislti, da vidi kad ne vidi, verovati, da ne vidi kad vidi. Umetnost drži noge u vazduhu i glavu u vazduhu, što ne priznaje zemaljske gravitacije. No, usled dvaju suprotnih položaja telesa, nastaju i dva raznovrsna strujanja: gore-dole, dole-gore. Jedni imaju nerazmerno lakše glave i strše gore, nerazmerno teže noge i udaraju dole i obrnuto. U glavnom, umetnost diže revoluciju u carstvu puževa. Pocepana u dvoje fiksira raskršće: Zabarikadirati kućicu koprivama — balavom slinom i postaviti ženku pauka za stražara. Ili: lagumisati teret na grbači — večni pokoj ostacima! Pouzdati se u mačehu prirodu, da pruži oružje. Borbeniji bliže su parcovima nego puževima. Puževi su rasa, koja postoji u opadanju, parcovi rasa u formiranju.

Borbeniji groze se: bacićemo čikove s vaših glava. Obećavaju: kuhamo čudesan ala turka bez soca.

Uveravaju: pljuvačke sačuvace muzejske pljuvačnice. Vaša dela, vaše rukopise izješće moljci u uredničkom košu.

Uistinu vam kažemo: nikome ne ćemo dati monopol, da prosuđuje vrednost umetničkog dela.

Hrvat žigoše srpski balkanizam da prikrije svoj vlastiti.

Srbin se ne stidi balkanizma.

Novi čovek ponosi se mladom balkanskim rasom. Njegov je cilj: **pobeda balkanizma**. Sve što imamo a nije pogadeno zapadnim žabama ni posijano zapadnim gljivama — to je u nama balkansko.

Mi ne želimo smrt — hoćemo uskrsnuće.

Je li pravo imati štalsku i salonsku dijalektiku? Mi ćemo ih komunizirati.

U komuniziranju novi čovek učvrstio je ekavštinu, pošto je len prekaptati Boranićev pravopis.

Naš je položaj u 360. Mi se moramo učvrstiti u 180, i to ne takvim skokom u kojem se lome rebra. Sudar naših kostiju mora biti muzika. Naš bojovni klik — pesma, skok virtuozan — dostajan da se modeluje. Tu je sinteza umetnosti.

Potrebbno je, da prođemo niz stepenice pod kutom od 90 gradi, a da ne slomimo noge; da se spustimo niz lesteve bez oslona (nagib isto 90), a ne razbijemo nos. Molim — nos — ne glavu. Je li pojmom nosa uvetovan pojam glave? — to je pitanje. Postavljamo: paradoks prvi. I paradoks drugi: lesteve mogu stajati bez oslona čineći nagib 90.

Svejedno je, da li letite vazduhom nogama ili glavom napred. Glavno je da letite, i da nužno imate noge i glavu.

Rekosmo, sa 360 na 180. I još 90 + 90, to su nagibi. To je matematika. Ona ubija. Nužno je da se uvere da matematika ubija. (Oprostite, gospodo profesori matematike — ovo ne govorim iz lične antipatije prema matematici, što sam iz nje, kao dak, dobivao 5, a dobivao sam i 2 — to je vaša slavljenja logika!). Matematika se sama ubija svojom nematematičnošću. Dopustite, 360. — Ovome stupnju nikako ne može pripasti stupanj istovetan nuli. 360 je polazna tačka — ona stvarno postoji, na njoj mi jesmo (ili smo bili). 180 je nužna konstelacija onih

sa 360. Nula je vrhunac konstruktivizma koji je poželjan. Nula je steciste genija!

U tome je konstrukcija: sa 360 na 180.

U tome je vrhunac konstrukcije: zauzeti položaj nule.

To znači: ubediti sebe da si lud.

Sa starom gluposti nikada ne ćeš primiti novu mudrost.

schokoladene ballade

Franz Richard BEHRENS — Berlin

Tausend und eine kleine Scheiben sprühen Licht und Schokolade

Nachtschicht Größtes Kakaowerk des Kontinents

Sarotti süß

Modernster Massivblock Eisenbeton Achteckiger Schornstein

Achtfache Dividende

Die kleine Näherin erschrickt über die bescheidenen Preise im Schokoladenladen

Kurse überklettern überfette Aktionäre

Jedes Sarottimädchen bekommt zum Morgenkaffee eine Tafel Schokolade

Trotzdem sie alle rote Blusen Kommunistinnen sind und Sagen

Der Mensch soll die Natur unterkriegen

Sarotti milch

Silberpapier im Packraum im Kellergeschoss entzündet sich Sich

Sarotti feuer

Trotz Eisendecken Betonwände Hydrantentreppen Zehntausend Zentner Kakao und eine Fabrik ein Krater

Sarotti bitter

Den Feuerwehrleuten platzen die Schläuche sie waten in Schokolade

In Schokolade rutschen die blassen Mädchen von den mechanischen Leitern

In die Arme der süßen lebenden wenn auch verqualmten Schokoladenmänner

volja ka stilu

Theo van DOESBURG — Holandija

Fragmenat »De Stijl«

Što više se novo očituje u našem životu i našoj umetnosti, to više se očitavaju protivnosti između novoga i staroga. Ove oštrelj protivnosti ne bi postojale, kad bi staro od novoga bilo sasvim potisnuto. Ali pošto će u svako vreme — danas takođe — postojati staro gledište na umetnost, to jasno iskaču karakteristične markantnosti obaju nazora na život. Oznake nove volje ka stilu nasuprot staroj jesu na pr.: određenost mesto neodređenosti,

otvorenost mesto zatvorenosti,

jasnoća mesto zamućenosti,

religija energije mesto vere i religijskog autoriteta,

istina mesto lepotе,

jednostavnost mesto komplikovanosti,

odnos mesto forme,

sinteza mesto analize,

logička konstrukcija mesto liričke konstelacije,

mehanizam mesto zanata,

stvaranje mesto imitacije i dekorativne ornamentike,

kolektivizam mesto individualizma.

ika-ika-i-ju-ju

Stevan ŽIVANOVIĆ — Zagreb

kolporteri izvikuju
kad bundeve budu besmrtnie
biće neumrla slava
oko kajmakovog gnezda
urliče zvezda
šepiri se slava
grmi otava
rada se kobila
buni se rodilja
rime su svodilja.
pomiluj gospode
tresu se vulkani
rep-rep-republika
ika
ika
i-ju
i-juju
večnaja pamjat! večnaja pamjat!

једно моје оштро копље

Miodrag РАДОВИЋ — Новисад.

Брзином светlosti јурио је један зрак око земље, брзином челика, и зарио се у моја прса. Стас је. Ја сам осетио да постоји негде далеко (свеједно где) нешто мало, једна мрља, или можда мало туге или чак једна линија луда. Долетео је други зрак, и стас. Тад сам пустио трећи невидљив зрак, да јури лудо, около, около, као челик. Тад зрак осетио је неки лист, осетио је неки бог или једно око плаво далеко.

И ако сад сви ми чији мозак хоће да се смрзне, и чије мисли изгледају као копља, пустимо друге зраке муњевитом брзином у васељену, тада ће сви они чији се мозак топи, и чије мисли изгледају као јаје

Уочити се
И осетити

да у простору постоје бића немирна, луда, дрхтава, која хоће оно, што они не могу хтети (јаје!), а то је: бела пруга суштине Свачега. И која хоће да нађу нов израз за ново, лудо, дрхтаво осећање које се врти као клупче, хладно од дуге нити, прободено белим и црним ножевима. И које ће својом центрипеталном снагом постепено одбити све вредне главе, извући из тих, глава све смрзнуте жице (из истопљене масе),

И учинити од тога оно што ја још не знам

То се сад зове ЗЕНИТИЗАМ, а после ће се звати можда Пега Жута Светла, или можда и Бог. Не зависи од тих, неколико слова или од неколико гласова. Не зависи од имена. 1922. год.

pričam kući

Andre JUTRONIĆ — Sombor

Na trgu bigota ludački se stoka goni
Kuća se očajno davi
Od ekscesa truli su panjevi
Urliču odurne miline
Vrišti
Orljava krši muk
Pad je spas
Pesma je belina
Duhovi rušećeg zida
Grcaju
Stide
Dave se automobilske kabine
Neumorno
Nezvano
Pletu se u trajna nina
Pada crep
I stena i crep
Pada.

ordonnance

Emile MALESPINE — Lyon

Il ne faut pas, n'est ce pas,
me dire que vous m'aimez.
Je finirai par croire à cette histoire.
That should be, my darling, for my heart, very bad.
Ne badinez pas dela sorte!
Mon coeur fait toc, toc
Et c'est l'heure du five o'clock
I must take my tea with my toasts
Le médecin me l'a recommandé
Et tout au long, il l'a inscrit sur l'ordonnance:
Ni danses, ni flirt, ni footing
A 5 heures du pain grillé, un peu de beurre
avec du thé
léger au laits.
Pas d'émotions!
Il a souligné cette recommandation.
Alors, si vous venez tout près de moi
et que vous passiez votre menotte
sur ma joue
en faisant jou-jou
en me disant comme tout à l'heure:
Give me your lips, I will...
I will kiss you, der, I love you.
You are for me the life and the death.
Decidez vous donc à être plus sage
autrement, je vais vous épouser
Et, huit jours après
Vous me direz: »I am busy«
Quand je vous demanderai
à l'heure du five o'clock
mon thé léger
au lait,
comme le médecin me l'a recommandé.
Quoi?
C'est ce que vous demandez!

ZENIT No 22 .

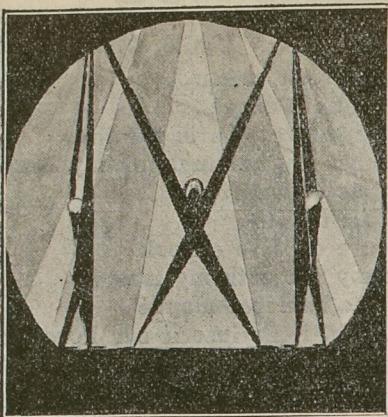
ARHIPENKO: Žena kod toalete — MITZITSCH: Zenitismus — POLJANSKI: T. B. C. — BEHRENS: Liebeserklärung an die Metaphysik — MICIĆ: Anatema i klepetanje g. Bogdana Popovića predsednika »Ku-kuks-kana« — Drvena crnačka plastika — KASSAK: Pesma — POLJANSKI: Kroz rusku izložbu u Berlinu — MIKAC: Zenit-spektar — ŽIVANOVIĆ: Verujete matere nerotkinje — L. M.: Ua - gde ste mladi? — PIKASO: Arlekin. MAKRO-SKOP: Veliki uspeh II. zenitističke večernje — Zenitizam u inostranstvu — Siberstvo u našoj književnosti — Umetničko odelenje u kavani »Corso« — Filmografija.

filmografija

Pravo na ljubav (Apolo-kino). — Otmena je Američanka May Murray kao glumica američkog društvenog filma. Rafinovana je režija u filmovima, u kojima ona elegantno i plastično promiće. Slikarski je plastična povlaka njezine bele haljine u simboličkoj priči njezine ljubavi i tragike. Velika dobrota izraz je njezinog lepog mladolikog lica. Film »Pravo na ljubav« opravdava svoje vlastito pravo na život. Dobar film sa nešto nespretnim završetkom. Dobre slike, ali dobar film je iskušenje za rđavog operatera i oči gledalaca. Ime May nije isto što Mac kako je stajalo na plakatima iz nečijeg neznanja.

Smrt vojvode Feranta, projiciran u istom kinemografu, ne zaslužuje venac. P. W e g e n e r je snošljiv glumac do granica. U istom filmu on je i autor i režiser. Autor mu nije teško biti, ali kao režiser znači nešto više. Mladi glumac Dajč, podseća suviše na

zenitizam bori se za pobedu barbarogenija

Josif Klek — Beograd
затвора зенитистичког позоришта
le rideau du théâtre zenitiste

iskriviljene glave nemačkih ekspresionista. Film razglednica ili film panorama.

Baby Peggy kao cirkuski klov film je detinje gracie i grotesnosti pošto sve čini sasvim »kao velika« Ova simpatična balavica sa svojim dresiranim psetom zaslužuje više hvale od nepismenih romanopisaca, dramatičara i pesnika u našoj zemlji. Lov psa i belog miša po sobama njezinog filma veća je senzacija od celog godišta naših štampanih knjiga. Režija nadmašuje svu istoriju Hrv. narod. kazališta u Zagrebu.

Kraljica oblaka (Olimp-Kino) Film lepe cirkuske akrobatkinje. Film ljudi onakovih kakovi jesu a ne literarnih tipova ili ljudi kakovi bi trebali biti. Ljudi sa velikim manama i velikim vrlinama. Film onih koji su u strujanju života. Ko zna kuda nose struje i ko zna gde se može biti velik čovek.

Otkud samo Americi toliko dobrih filmova? Otkuda tako mnogo dobrih i velikih umetnika? Možda je američki film i najveća američka umetnost? Možda je film američka narodna umetnost? Kao obično i u ovome filmu deluje ceo i kompletan život: ljudi, deca, životinje, priroda, nemani, strasti, čovekove mane, predrasude, vrline — akrobatska moderna tehnika, padobrani — sve u izmeni komičnog i tragičnog života.

Gladys Walton je opet za nas nova umetnica dobrih očiju, uzburkanog temperamenta i čovečne vrline. I jedan divan dečko kome ne znam imena.

Čini se da naši bioskopi svaki američki film nemilosrdno kasape i sekut što graniči sa trgovaćkim bezobrazlukom.

Dva teška protivnika. (Olimp-Kino) Divni Hari Karel! I ovde je čovek koji je stradao i patio za drugoga — i ovde se bori za druge: sa osmehom velike dobrote i pokretima duhovite ležernosti. Projekcije jasne. — Slike i režija matematski precizna.

Kažnenik kaznione Sing-Sing (Metropol-Kino). Nije prvaklanski američki film. Zahvalan siže svakako jači je i od glumaca i režije. Mnogo neuverljivosti oduzima filmu onu ustaljenu vrednost dobrih jakih američkih filmova W. Harta ili H. Kareja.

Indijska grobnica (Metropol-Kino). Po drugi put pod posve rđavim i iskriviljenim napisom. (Da prevadač nezna našeg jezika, to smo već naglasili!) Nemački monumentalni film izrađen dobro i precizno bez velikih umetničkih vrlina. Više je sve eksotično panoramski nego vitalno umetnički.

ŠTO SU GENIJI? Na to pitanje odgovara nam bez mnogo truda »Riječ« od 16. januara 1923., u uvodniku »O pozivu poslanika«. Evo, kako lako svako tako govori o geniju: — »oni koji se u životu države najbolje snalaze, koji se znaju najlakše orientirati i postiću s najmanjim ulogom sila i svojih i državnih najviše i najbolje, koji najsigurnije predviđaju, za svoja djela preuzimaju punu odgovornost, — to su geniji.« Zato zenitistima i ide tako dobro u zemlji u kojoj se svaki poslanik drži da je genije.

Zenitizam je i z a m par excellence. Onaj koji nam jedino odgovara (ljudima). Kao što se čovek razlikuje od čoveka, tako se i z a m razlikuje od i z m a. Zenitizam sjedinjuje i prekuvara u sebi sve ranije, nadmašujući ih. Zenitizam magijski pojma vrlo jednostavan: kao Kolumbovo jaje. Da, trebalo ga je naći. Mi smo ga našli.

Boško Tokin (Manifest Zenitizma 1921.)

MAKROSKOP

PET KONTINENATA. Svetska antologija savremenog pesništva od Ivana Golla na francuskom jeziku. Doista jedan impozantan spomenik našeg vremena. Sastavljač antologije naglašava sledeća »estetska« merila iznad svega: »emanacije života, krikove zemlje: ništa drugo«. Za nas veli — »oni su crnci Evrope, koji su nama potrebni« — što nam se ne čini sasvim tačno. Za Evropu mi smo možda i nešto drugo i nešto više nego njezini crnci. No sve jedno: naše zdravo seme treba Evropa danas više nego ikada.

Goll je razdelio antologiju po grupama ovako — A. Anglosaksonska grupa: Amerika, Engleska, Irska. — B. Latinska grupa: Francuska, Belgija, Italija, Španija, Katalonija, Južna Amerika (?), Portugal, Grčka (?), Rumunjska. — C. Germanska grupa: Nemačka-Austrija, Holandija, Švedska, Norveška, Danska, Finska. — D. Slavenska grupa: Rusija, Poljska, Madarska (? svakom se može desiti nezgoda!) Čehoslovačka, Jugoslavija. — E. Istočna grupa: Japan, Kina, Indija, Jevreji, Turska, Armenija, Indijanci jugo-zapadne Amerike, Crnci Afrike.

Pet kontinenata diše na 116 pluća u ovoj antologiji. (Toliko je u njoj pesnika.) Pluća kontinenata su pesnici. Pluća svetova su pesnici. Pluća naroda su pesnici. A ipak, ipak ne daju pesnicima danas ni disati. Pesnici su pluća zemlje! Što u ovoj antologiji čovečanstva nisu S. H. S. zastupani onako kako je trebalo, ima mnogo razloga. Jedan je od tih takode i taj, što pisac ovih redaka nije znao smer antologije. Imao je samo već štampanu reviziju naših pesnika u rukama, gde su još sretno izvršene i neke važne promene.

Nepobit je činjenica, da je »Zenit« doprineo najviše što smo ovako ušli u čovečansku pesničku zajednicu, pošto je zenitizam već treću godinu aktivni učesnik u međunarodnoj mlađoj i velikoj utakmici savremenog života i nove umetnosti.

Ljubomir Micić zastupan je u toj antologiji sa fragmentom br. 20 pod napisom »Reči u prostoru« iz knjige »Kola za spasavanje«. Zenitistička poezija ipak je ušla u zaključanu Evropu i čovečanstvo kao reprezentacija S. H. S., šestog kontinenta — Balkana. Urednik »Zenita« predložio je sastavljaču, da se u Pariz sazove međunarodni kongres sviju pesnika zastupnih u antologiji, što bi nesumnjivo doprinelo životu zbliženju i kontaktu sviju rastavljenih kontinenata i njihovih naroda.

ZENITISTIČKO POZORIŠTE. Nekoliko mladih ljudi svojom vlastitom inicijativom priredili su 16. decembra 1922. u gombalačkoj dvorani I. realne gimnazije svoje veče, na kome je glavni deo bila t. zv. zenitistička tačka pod imenom »Aeroplan bez motora«. Ta zenitistička tačka bila je sastavljena iz raznih fragmenata Micića, Poljanskog, Marineti i Golla, kako se to najbolje činilo samim priređivačima. Nesumnjivo je bilo, da je do haosa moralo doći, ali on se baš publici najviše svidao i ona je burnim i urnebesnim povlađivanjem i zviždanjem pratila tu u Zagrebu neviđenu senzaciju. Hrabri mlađi zenitisti nipošto se nisu dali smesti. Ustrajno i časno izvršili su započeto delo, koje je praćeno efektnim izmenama svetla, plesom, sviranjem vergla, harmonike, glaso-

I „BOSNA-FILMOVI“ su nosioci kulture!

vira i divljim udaranjem u bubanj. Imena tih odlučnih mlađih zenitista glumaca moraju biti ispisana i podvučena: D. Herjanic, J. Klek-Seissel, gđica Krancjević, Z. Megler, V. Pilar, D. Pavšić ml. i M. Šen. Naročito se mora istaći mlađi Josip Klek, čiji vanredno efektni plakati, načrt scene i izvedba kostima u bojama od papira, zadiru mnogo dalje od običnih pokušaja koje druge vrste, a kamoli ove zenitističke. U ovom broju donosimo reprodukcije dvaju zenitističkih kostima (izrađenih po uputama Lj. Micića) i zavesu pozornice koju je učinio taj mlađi i veoma daroviti zenitista kome je tekar — 18 godina.

KOLA ZA SPASAVNJE. Zenitistička barbarogenika u 30 činova, izdanje »Zenit« Zagreb 1922. od koga naša uprava ima još samo nekoliko primeraka, II. izdanje, preporuča se svima onima, koji žele znati što je zenitizam i što je nova umetnost, da se sami uvere kako je lažna sva ostala pornografska literatura u našoj zemlji. Knjiga je dokumenat savremenosti i vesnik budućnosti u kojoj nema ni plača, ni suza, ni očajanja, ni sentimentalnosti, ni literature ni fraze. Knjiga je puna urlika, bune, protesta — puna mladosti, žilavosti i prve balkanske divljine u našoj književnosti.

Cena knjizi 10 dinara i šalje se putem uprave »Zenita«, samo uz unapred poslan novac.

Lj. MICIĆ NA ESPERANTU. U poslednjem broju velikog esperantskog časopisa »Esperanto Triumfonta« izašao je članak Lj. Micića »Conrad Veidt i film kao projekcija umetnosti« u prevodu S. Živanovića.

HRVATSKE PARODIJE. 1. Prigodom dodeljivanja Demetrove nagrade, doneo je »Obzor« referat o dobitniku i popis »dela« koja je napisao. Među njima našli smo i jedno pod napisom »Hrvatska parodija«. Doista, slagač ili pisac nije promašio, pošto je dao najtačnije mišlenje o piscu, koji ima navadu pripovedati, da ga je i »Zenit« zvao na saradnju, ali da je to on odbio. Doduše, ta imaginacija o pozivu je vrlo karakteristična po tog pisca za tržište, tim više što je to jedna ordinarna laž i mistifikacija. Ako je to učinio u zabuni koji bi vriši saradnik »Zenita«, bez urednikovog znanja i odobrenja (što je moglo i polaskati g. Krleži!) zato ne treba »slavni« pisac da pravi sebi ovakovu neumesnu reklamu — na tuđi račun.

2. U istom broju »Obzora« bila je još jedna vanredna štamparska greška — »Svodbeni let«. (Reč »svodbeni« dolazi od reči svoditi!) To je po pričanju naših novina neuspela drama onoga pisca, koji se dugo vremena potpisivao u »Novostima« — »Vaš devotni rob«. Inače je u glazbenom zavodu otvorio zavod za ljubavna pisma. Neznam, da li je pisac još i danas naročito znatiželjan, što će Ljubomir Micić reći na njegovu »dramu« koja u to vreme (oko 1920. g.) nije imala ni aeroplana ni konstruktora kao protagonisti. (Siromah progutao je i te pilule iz »Zenita«!) Po autorovom pričanju bio je glavni junak lečnik koji umire kao trut pošto je osvojio ženu koju je voleo. (Oh kako otrezano!) I zbilja, taj »Svodbeni let« (Tada je pisac čitao »Život pčela« od Materlinka i dobio inspiraciju s papira! — Talijan po imenu Traverzi ima takođe »dramu« kojoj je napis »Svadbeno putovanje«!) bio je izvođen u Narodnom Kazalištu. Videli smo svu golotinju ovog pisca, koji se nastojao pomoći drugih pisaca da spase i održi u književnosti (Ibsen, Psibiševski i tma drugih feljtonsko-donhuanskih pomagala!) pošto smo ga već 1921. g. putem »Zenita« javno ispisali iz književnosti kao stvaralačke umetnosti. Paraziti imaju večnu ambiciju da budu životodavna stabla. Begović je najbolje ocrtao sebe u pilotu Mariju, koji je njegova slika i prilika. I ako je taj »tip« besprimerno slab i dačko-diletantски, (kao i cela »drama« koja se svršava u prvom činu)

dobro se bar naslućuje onaj koji sišući krv stvaralačke žive parazitskim tuđim životom u životu i u celokupnom njegovom radu. Upravo smo dirnuti onom nadirfazeologijom u »drami« kao i režijom, koja namešta scenu tako, da nam se čini kao da smo pred izlogom pokušta »Bothe i Ehrman«. Možda režiseri našeg pozorišta i dobivaju u trgovinama za pokušta svoje »umetničke« inspiracije? Možda je tatina kći zaboravila, kod svog prvog nastupa, da nam ponovi tatinu pesmu sa nezaboravnim svršetkom, (koju je nekada gromko deklamovala u Beču!) — »Sviće Dalmatinci izginuti za Habsburga«. Svakako je propust, da to nije učinjeno kao prolog ovoj svodbenoj »drami« jednog zagrebačkog pisac-pelivana, čiji se anonimni stihovi mogu čuti i u zagrebačkim barovima, kao »Naša mala Ančica, neznašto je slamicica«. (Dalje pitajte one koji su bili poškakljani! ...) Pita se napokon, kada će ovaj autor »Lake službe«, koji je u njoj nazvao jednog psa imenom ruskog kneza Nikolaja Nikolajevića, biti odlikovan, kao što je odlikovan i njegov dramski takmac Prejac koji je napisao proslavljen operetu »Za kralja i dom«. Alal im vira, ovo je doista više nego tragično — ovo je smešno i šaljivo — dovoljno za groteskni siže. Možda bi g. Benešić htio posle ovoga uspeha davati prvu dramu Ljubomira Micića, »Na obali života«, koju je čitao 1915. god. a napisana je kad je pisac bilo 19 godina?

3. Pod ovaj napis spada i jedna nadasve komična »kulturna« pojava — »Glazbeno društvo intelektualaca«. Hm! Možda je sve ovo društveno glazbalno sirotih praznoglavaca, pošto nam intelektualna muzika odaje »glazbeno« odsustvo mozga a »intelektualno« delovanje mačje muzike svako odsustvo umetnosti. Ovo sve zajedno spada u »filozofiju« — »Universuma«, kao poslednju klupu neizbezive hrvatske »kulture«.

CENTAR KULTURE. Prokleta kultura! Ko će očem a zagrepčani o kulturi kao baba o uštipcima. Tako i redarstveno ravnateljstvo izdajući neko saopštenje, smatra za potrebno uneti u svoju stilizaciju i ovo: »... konstatovana je žalosna i po grad Zagreb kao centar kulture ružna i pogubna, te porazna čijenjica...« i t. d.

Eto vraka — i redarstveno ravnateljstvo! Pa do vraka, mora nešto biti »na stvari« kad svi govore o »kulturi«. Čini se ovo: bolesnici uporno govore samo o onome mestu koje ih najviše boli! Da nije ta »kulturna« nešto slično zaraznim bolestima? Bili gradski fizikat u sporazumu sa zenitistima otvorio jedan pomični laboratorij za cepljenje protiv srednjo-evropske bolesti t. zv. »kulture«? Da se možda uštrecava zenitizam kao balkanski protuotrov, ako već ne stara istina o istinskoj našoj nekulturi koja boli i koja je samo bolesna imaginacija i fiksna ideja? Uostalom, mi ne možemo sve ni znati: možda faktično postoji neka »hrvatska« kultura i »centar« kulture, ali neka se već jednom »sa nadležnog mesta«, pa makar i sa strane redarstvenog ravnateljstva, izda službeno saopštenje — što je kultura — da se razumemo. Jer bogami ovako preti revolucija nemirnih duhova protiv te neizlečive bolesti: »kulture«. Doista: u Zagrebu lakše je biti »kulturni« nego pametan ili lud! Lakše je biti vođa naroda nego samo — kulturni čovek!

AN UNSERE FREUNDE IM AUSLAND. Die Redaktion des »Zenit« wird öfters benachrichtigt von dortigen Besuchen verschiedener »Zenitisten« aus unserem Staate S. H. S. Indem dass nur unsre Feinde sind, die uns zu Hause beschimpfen, und im Auslande den Zenitismus als Empfehlungskarte und »goldenem Schlüssel« benützen, ersuchen wir unsre geehrte Freunde nicht aufzusitzen verschiedenen liter.-künstl. Hochstaplern. Wir können nur jene verantworten welche eine besondere Karte oder Brief unsrer Redaktion vorweisen können.

I „BOSNA-FILMOVI“ su nosioci kulture!

zenitizam bori se protiv evropske paralize

I „BOSNA-FILMOVI“ su nosioci kulture!

RUSKO KOMORNO POZORIŠTE iz Moskve, pod vodstvom Aleksandra Tairova (vidi ruski »Zenit« br. 17—18) nalazi se u Berlinu, gde iznenaduje svojim novim scenama i igrom nemačke kritičare, koji se kopreaju ali i priznaju, da su doista premašeni. Na pr. cela »Saloma« davana je kao ples (genialno!) a scena je bila konstruktivno-suprematistička: plohe samo crne, crvene i malo zlata. Divan primer »oslobodenog pozorišta«.

OD REDAKCIJE. Kao i dosada »Zenit« ne podržava nikakovih veza sa nekim mlađim piscima koji se kupe oko »Uta« u Novom Sadu. Protiv volje, bez pitanja i dopuštenja, otštampan je u poslednjem broju manifest Lj. Micića »Druga provala Barbara« u mađarskom prevodu neverno i bez naknadnih korektura, koje je autor proveo. Protiv ovakog nasilnog i netaktičnog postupka, pisac se ponovo i za buduće najodlučnije ogradije, kao i protiv toga, da se njegovo ime vrsta u red beznačajnih kabaretista i dada-epigona. Drugo: I ako je jedan časopis od koga je izšao opet samo prvi broj u Beogradu, uzeo za program »Zenitovu« osnovicu o **raskrsnici** Istoka i Zapada, postavljenu još 1921. g. (Vidi »Zenit« br. 8, članak Lj. Micića »Delo zenitizma«!) — to mu još nipošto ne daje prava, da bez dozvole **preštampava** objavljene rukopise u »Zenitu« kao na pr. pesmu M. Crnjanskoga »Poslanica iz Pariza« (Vidi »Zenit« br. 4/1921. g.) I protiv ovoga šverca se ogradijemo i izrično naglašavamo, da kada ove vrsti takođe nije dopuštena, pa makar časopis bio u naslovu oplođen zenističkim zrnom — »Raskrsnica«. »Mi smo danas na jednoj velikoj raskrsnici« — ponovio je Lj. Micić na I. zenističkoj večernji u Beogradu (Vidi »Zenit« br. 21/1923. god.) Doista! Nije Rastko Petrović prvi ni poslednji, koji se proštao po našoj književnosti na zenističkom vranju,

isto kao ni ova maljušna gljiva posle zenističke kiše što se igra velikog patuljka.

Povodom članka »Zenitizam«, objavljenom u »Frankfurter Zeitung« od 21. III. 1923. u kome su citirani svi fragmenti o zenitizmu iz br. 22, samo ovoliko: Liebe »Frankfurter«! (Wir denken an Würstchen.) Es ist uns sehr lieb, dass ihr uns so gut verstanden habt. Schade nur, dass euch der »stinkende Blödsinu unter Europas Idioten« noch nicht genug blöd und idiotisch ist, sonst könnetet ihr an eine bessere unidiotische Zukunft ein wenig hoffen. Aber was von »vorgestern« bleibt (wie Gemüse!) dass stinkt wirklich wie ihr, liebe weltberühmte »Frankfurter«. Trotzdem, ihr nicht wisset, wie Zenitismus durch L. Mitzitsch noch im Jahre 1921 in die Welt gesetzt wurde (europäisches Unwissen wie gewöhnlich und wie »vorgestern«!) haben wir sehr viel Mitteil mit eueren klassischen »Blödsinn, welcher, unter Europas Idioten schmettert«. Arme, arme, das einzige was ihr noch von »vorgestern« und von heute habet!

Es ist wahr, wir Balkaner sind hungrig und haben einen gesunden, guten Appetit.

VEREŠ I DRUGOVI

Nakladno i grafičko reprodukciono poduzeće
Zagreb, Marovska ulica 21. — Telefon 11-78.

IZRAĐUJE:

Klišeje, auto- i fototipije, za tisk u jednoj i više boja. Crteže za reklamu, plakete, etikete, tiskalice. Dionice i vrijednostne papire.

Balkanska Banka

dioničarsko društvo

Jelačićev trg 25 — ZAGREB — Jelačićev trg 25

Dionička glavnica K 200.000.000. — — Telefon broj 8-65 i 7-03
Brzojavni naslov: „BALKANBANKA“

PRIMA uloške na uložne knjižice sa 6 posto čistih

PRIMA uloške na tekući račun uz najpovoljnije ukamčenje

ESKONTUJE mjenice

IZVRŠUJE burzovne naloge, te isplate na sva tuzemna i inozemna mesta

Obavlja sve bankovne poslove najkulantnije.

I „BOSNA-FILMOVI“ su nosioci kulture!

Izdavač i odgovorni urednik: Ljubomir Micić

Štamparija »Gaj« Zagreb, Gundulićeva 22a Tel. 26-09

